

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ковач Аліни Ярославівни «Трансформування державної системи та механізмів управління розвитком сільських територій» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

26 грудня 2025 року

1. Виконання освітньо-наукової програми

Здобувачка ступеня доктора філософії, аспірантка 4 курсу заочної форми навчання (надалі – Аспірантка) Ковач Аліна Ярославівна у повному обсязі виконала індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Аспірантка Ковач Аліна Ярославівна в процесі виконання освітньо-наукової програми здобула глибокі ґрунтовні знання за фахом, в повній мірі опанувала чітко окреслений програмою обсяг загальнонаукових навичок та компетентностей, необхідних для реалізації послідовного обґрунтованого наукового дослідження, а також пов'язаних із формуванням у Здобувачки загальнонаукового світогляду та дотриманням норм професійної етики.

Аспірантка в повному обсязі оволоділа комплексом необхідних дослідницьких умінь та навичок, зокрема тих, які стосуються планування та формування дизайну дослідження, організації послідовності його виконання та безпосереднього проведення етапів у відповідності до попередньо сформульованих мети та завдань, застосування комплексну методів та технологій, в тому числі і комп'ютерно-інформаційних, необхідних для отримання, структурування, аналітичного опрацювання та синтезу даних, перевірки достовірно отриманих результатів, їх систематизації та категоризації.

Аспірантка в повній мірі оволоділа необхідними мовними компетентностями для презентації результатів власного наукового дослідження англійською мовою в усній та письмовій формах, а також для повного розуміння та глибокого якісно-кількісного аналізу іноземних джерел наукової літератури з подальшою формалізацією отриманих даних.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми)

Індивідуальний план наукової роботи аспірантки Ковач Аліни Ярославівни затверджений рішенням вченої ради економічного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 4 від 12.12.2020 року).

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та торгівлі Готра Вікторія Вікторівна.

Термін виконання роботи: 2020-2025 роки.

Аспірантка Ковач Аліна Ярославівна послідовно виконала усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи у чітко встановлені терміни, що було підтверджено результатами обговорення відповідних проміжних, піврічних та річних звітів на засіданнях кафедри та Вченої ради економічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Дослідження проведені аспіранткою у чітко визначені терміни згідно затвердженого плану та графіку, в повному обсязі і у відповідності до основних стандартів та норм із застосуванням сучасних комп'ютерно-інформаційних підходів для статистичного аналізу даних.

3. Актуальність теми дослідження

Сільські території, які охоплюють значну частину населення та простору країни, історично виконують соціальну, економічну, продовольчу й екологічну функції, однак протягом тривалого періоду залишалися периферійними у державній політиці, що зумовило накопичення структурних дисбалансів, депопуляцію, зниження трудового потенціалу та відставання у розвитку соціальної інфраструктури.

В умовах воєнного стану, глобалізації та інтенсивного розвитку територій багато сільських громад зіштовхуються з проблемами відпливу населення, деградації інфраструктури, недостатнього доступу до інноваційних технологій та обмеженості фінансових ресурсів. Без ефективного механізму розвитку ці території можуть втратити свою економічну та соціальну значущість, що загрожує національній продовольчій безпеці та регіональній стабільності.

В той же час повномасштабна війна різко загострила диспропорції між містом і селом, спричинила руйнування інфраструктури, міграцію населення, втрату робочих місць, зменшення податкових надходжень, що додатково актуалізувало питання безпеки, життєстійкості та економічного відновлення сільських територій. У цих умовах зростає потреба у формуванні нових теоретико-методичних підходів і практичних інструментів державного управління, здатних забезпечити стійкість, адаптивність і конкурентоспроможність сільських громад, а також інтеграцію їх розвитку у загальнонаціональні та європейські політики. Зважаючи на те, що дослідження сільських територій охоплюють широкий спектр проблем – від соціально-трудоного потенціалу й економічної активності до інституційних засад, цифровізації та стратегічного планування, – комплексне осмислення цих процесів стає необхідною умовою для побудови ефективної моделі державного управління. Незважаючи на наявні напрацювання вітчизняних і зарубіжних науковців, на сьогоднішній день відсутня інтегрована концепція трансформації механізмів управління сільськими територіями, яка б відповідала сучасним викликам воєнного стану, потребам післявоєнної відбудови та орієнтирам європейського адміністративного простору.

Приймаючи до уваги вищенаведене можна резюмувати, що тема дисертаційного дослідження Ковач А.Я. є валідною, аргументованою, практично- та науково- значущою і полягає у вирішенні актуального завдання, що орієнтоване на розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної системи та механізмів управління розвитком сільських територій в контексті сучасних соціально-економічних трансформацій, децентралізаційних процесів, безпекових викликів та євроінтеграційного курсу України.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Закарпатського регіонального центру соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України за тематиками «Наслідки міграційних процесів та їх вплив на соціально-економічний розвиток Закарпаття у воєнний та поствоєнний період» (2024-2025 рр.), номер державної реєстрації 0125U000943, де Здобувачкою здійснено аналіз наявного потенціалу сільських територіальних громад Закарпатської області, та «Диверсифікація економіки гірських територій Закарпаття» (2024-2025 рр.), номер державної реєстрації 0125U001220, Здобувачкою здійснено аналіз гірських сільських територій Закарпатської області. Також дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри економіки, підприємництва та торгівлі економічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» за темою: «Сучасні виклики розвитку територіальних економічних систем» (2024-2028 рр.), номер державної реєстрації 0124U003247, в межах якої Здобувачкою запропоновано систему та механізм управління розвитком сільських територій.

5. Формулювання наукового завдання (проблеми), нове розв'язання якого отримано в дисертації

У дисертаційній роботі наведено нове вирішення наукового завдання, що полягає у обґрунтуванні теоретико-методичних засад і розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної системи та механізмів управління розвитком сільських територій в контексті сучасних соціально-економічних трансформацій, децентралізаційних процесів, безпекових викликів та євроінтеграційного курсу України.

6. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна

Аспіранткою Ковач А.Я. на основі отриманих результатів дослідження удосконалено: - методичні підходи до комплексної оцінки соціально трудового потенціалу сільської місцевості Карпатської України (на прикладі Закарпатської області), що на відміну від використовуваного базується на використанні широкої множини прогнозних моделей та сценарному моделюванні); - теоретико-методичний підхід до визначення перспектив соціально-економічного розвитку сільських територій в сучасних умовах воєнної турбулентності та євроінтеграційних трансформацій, що на відміну від

наявних, ґрунтується на інтегрованій багатовимірній моделі, яка поєднує діагностику безпекових, інфраструктурних, демографічних, соціальних, екологічних та інституційних викликів із системою стратегічних напрямів диверсифікації економічної бази (кластери, короткі ланцюги доданої вартості, зелена енергетика, креативні індустрії, е-комерція), цифрової трансформації за концепцією Smart Village, розвитку людського капіталу, модернізації транспортної, комунальної й цифрової інфраструктури, екологічної трансформації землекористування та водокористування й поглиблення європейської інтеграції (CAP, Interreg, Horizon Europe); - науково-методичний підхід до формування механізмів управління сільськими територіями, що на відміну від наявних, полягає у системному поєднанні європейських принципів (багаторівневості, просторової орієнтації, інформаційної багатовимірності) з вітчизняними умовами розвитку, зокрема демографічною специфікою, інституційною нерівномірністю та викликами децентралізації та дає можливість удосконалити модель управління сільськими територіями, яка охоплює інформаційний, аналітичний та стратегічний етапи та визначає комплекс фінансових, інституційних, просторових і екологічних інструментів, релевантних для Закарпатської області; - організаційно-методичний підхід до формування комплексної моделі напрямів підвищення ефективності розвитку сільських територій як умови зростання якості життя сільського населення, що на відміну від наявних, базується на людиноцентричній парадигмі сільського розвитку та інтегрує п'ять взаємопов'язаних блоків – діагностично-аналітичний, економіко-виробничий, соціально-інфраструктурний, інституційно-фінансовий та екологічно-безпековий – з урахуванням просторової специфіки гірських, приміських і депресивних громад Закарпатського регіону; запропонована модель орієнтована на поєднання повоєнного відновлення, зеленої трансформації, децентралізації та євроінтеграційних вимог, що дозволяє обґрунтувати систему управлінських рішень, які перетворюють соціально-трудоий, природно-ресурсний та інституційний потенціал сільських територій на вимірювані результати підвищення якості життя, зниження міграційних ризиків і зміцнення територіальної згуртованості

Внаслідок проведеного аспіранткою Ковач Аліною Ярославівною дослідження отримали подальший розвиток: - методологічні засади дослідження механізмів державного управління розвитком сільських територій, що на відміну від наявних, інтегрують системний, функціональний, програмно-цільовий та синергетичний підходи з інструментарієм мережевого аналізу, якісних participatory-методів, багатокритеріального прийняття рішень (АНР/ANP) та концепцією LEADER/LAG, дозволяючи розглядати сільські території як складні соціально-економічні системи з багаторівневою взаємодією стейкхолдерів, що дозволило структурувати трьохетапну модель дослідження (теоретичний, аналітичний, результативний етапи) де уточнено логіку переходу від категоріального апарату й порівняльного аналізу міжнародних політик до оцінювання соціально-економічного стану сільських територій та формування механізмів державного впливу, поглиблено розуміння

ролі участі місцевих громад, НУО й партнерств «держава–бізнес–громада» у конструюванні механізмів управління, що забезпечує більш цілісне відображення взаємозв'язків між політикою, інституціями, людським капіталом, цифровізацією та якістю життя сільського населення; - наукове обґрунтування систематизації детермінантів економічної активності сільського підприємництва в умовах територіальних обмежень Закарпатської області, що на відміну від наявних, відображає можливість виявити ключові бар'єри та потенційні точки зростання для малого й середнього бізнесу, а також визначити перспективні напрями диверсифікації економіки сільських громад регіону; - змістове наповнення поняття «соціально-трудоий потенціал сільських територій», яке розглядається як сукупна здатність сільського населення до продуктивної праці, що залежить від його чисельності та віку (демографічний стан), рівня зайнятості та продуктивності праці, стану здоров'я, рівня освіти, професійних навичок, мотивації, а також від соціальної та економічної інфраструктури на цій території; - наукове обґрунтування підходу «напряма – інструмент – ефект» у поєднанні з системою управління фінансовими, кадровими, інституційними, екологічними й соціальними ризиками, що дозволяє розглядати сільські території як осередки інноваційного зростання, соціальної згуртованості та «зеленої» конкурентоспроможності, здатні робити вагомий внесок у післявоєнну відбудову та довгострокову стійкість розвитку України.

7. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертації Ковач Аліни Ярославівни є достовірними та аргументованими, що забезпечується достатньою кількістю аналітичного матеріалу. Це дозволило запропонувати напрями удосконалення державної системи та механізмів управління розвитком сільських територій.

Процес дослідження структурований логічно та коректно з методичної точки зору, у відповідності до попередньо сформульованого дизайну дослідження, мети та завдань, забезпечуючи послідовний характер зв'язку результатів, отриманих на різних етапах роботи. Саме такий підхід забезпечив відповідність висновків поставленим завданням, а чіткість та характер їх формулювання в повній мірі відображає наукові положення, висвітлені в дисертації. Наведені в дисертації таблиці та рисунки розміщені логічно по тексту роботи, з яким вони безпосередньо пов'язані, доповнюють його та сприяють кращій репрезентації найбільш значущих даних та їх унаочненню.

Методологічну основу дисертаційної роботи формують такі загальнонаукові і спеціальні методи: монографічний – для поглибленого вивчення окремих аспектів розвитку громад; діалектичний – для розкриття суперечностей і динаміки змін у просторі сільських територій; системний і структурно-функціональний – для інтерпретації територіальної громади як цілісної соціально-економічної системи з визначеними елементами, зв'язками та функціями; методи економічного, порівняльного та статистичного аналізу –

для оцінювання тенденцій соціально-економічного розвитку, виявлення просторових диспропорцій, визначення динаміки індикаторів якості життя сільського населення; узагальнення та логіко-абстрактний метод – для формулювання теоретичних висновків, концептуальних підходів і пропозицій щодо удосконалення механізмів управління; метод графічного зображення – для візуалізації структурних зв'язків, моделей та авторських концептуальних побудов (зокрема схем викликів, напрямів розвитку та інтегрованих моделей підвищення якості життя).

Вищенаведене свідчить, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні аспіранткою Ковач А.Я., є обґрунтованими, достовірними та підтвердженими як теоретичними положеннями, так й значним обсягом фактичного матеріалу.

8. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в отриманні в ході виконання дисертаційної роботи даних, що сприяють формуванню нового підходу до поняття «сільські території», як багатофункціональної соціально-економічної, природної та виробничо-господарської системи, якій притаманні просторові, ресурсні, демографічні, інфраструктурні та інституційні характеристики. Виокремлено й охарактеризовано ключові методологічні підходи до інтерпретації досліджуваної категорії – системний, структурний, просторовий, територіальний і багатокритеріальний, показано їх евристичний потенціал для дослідження внутрішньої будови, функцій та взаємозв'язків елементів сільських територій із зовнішнім середовищем. Обґрунтовано, що системний підхід є найбільш конструктивним для цілей державного управління, оскільки дозволяє розглядати сільські території як поліфункціональну гетерогенну систему, здатну до адаптації та довгострокового розвитку, тоді як багатокритеріальний підхід забезпечує врахування поєднання демографічних, просторових, економічних та інфраструктурних параметрів. На основі узагальнення позицій вітчизняних і зарубіжних дослідників деталізовано основні функції сільських територій – соціально-демографічну, виробничу, рекреаційну, екологічну, політичну, культурно-етнічну та просторово-комунікаційну, що дає змогу розглядати їх як простір концентрації не лише аграрного виробництва, а й людського, культурного та природно-ресурсного потенціалу. Запропоноване авторське визначення категорії «сільські території» – як складної багатогранної соціально-економічної системи, що функціонує поза урбанізованими центрами, виконує низку взаємопов'язаних функцій, знаходиться під управлінням органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій та бізнесу – створює методологічну основу для подальшого дослідження та удосконалення механізмів державного управління їх розвитком в умовах децентралізації, воєнних загроз і післявоєнного відновлення.

Розкрито методологічні засади дослідження механізмів державного управління розвитком сільських територій в умовах зростання комплексності соціально-економічних, інституційних та безпекових викликів. Показано, що аналіз цієї проблематики потребує багаторівневої методології, яка поєднує

загальнонаукові та спеціальні підходи, орієнтовані на цілісне розуміння сільського простору як складної системи. Обґрунтовано, що поєднання системного, функціонального, програмно-цільового та синергетичного підходів з інструментами партисипації та багатокритеріального аналізу формує методологічний фундамент для розроблення ефективних механізмів державного управління розвитком сільських територій, орієнтованих на підвищення добробуту населення, посилення ролі місцевих громад та стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

Узагальнено й систематизовано міжнародний досвід розвитку сільських територій у контексті державного управління, що розглядається крізь призму еволюції концепції «rural development» – від вузькоаграрної до багатовимірної, орієнтованої на поєднання економічних, соціальних, екологічних та інституційних цілей. Показано, що світові підходи ґрунтуються на розумінні сільських територій як простору реалізації комплексної політики, де поєднуються підтримка сільського господарства, диверсифікація економічної діяльності (туризм, ІТ, біотехнології, послуги), розвиток інфраструктури, зміцнення людського капіталу та інноваційні моделі партнерства.

Здійснено поглиблений аналіз соціально-економічних передумов розвитку сільських територій Карпатського регіону України з акцентом на оцінці соціально-трудового потенціалу та економічної активності сільського підприємництва Закарпатської області. Проаналізовано та систематизовано концептуальні підходи до визначення категорій «трудоий потенціал», «соціальний потенціал» та «соціально-трудоий потенціал територій», що дозволило сформулювати узагальнену інтерпретацію цих категорій у контексті сучасних суспільно-економічних трансформацій.

Виокремлено ключові фактори впливу на розвиток підприємницьких ініціатив, охарактеризовано специфіку функціонування малого та середнього бізнесу в умовах територіальних обмежень, інфраструктурної недостатності та низької ресурсної забезпеченості. Ідентифіковано та систематизовано основні бар'єри для розвитку підприємництва у сільській місцевості Закарпатської області, що набули своєї актуальності у період кризи COVID-19 та в умовах воєнного стану. Окреслено перспективні напрями розвитку сільського бізнесу, зокрема у сферах агропереробки, локальних сервісів, зеленого та активного туризму, що набувають вагомого значення в умовах диверсифікації економіки та формування нових моделей розвитку сільських територій.

Визначено, що децентралізація є ключовим елементом політики регіонального розвитку України і створила основу для інституційних змін і покращення якості життя населення.

Розкрито перспективи соціально-економічного розвитку сільських територій України в умовах воєнних та поствоєнних трансформацій, що інтерпретуються як багатовимірний виклик для безпекової, демографічної, економічної, екологічної та інституційної підсистем розвитку.

Проаналізовано особливості вітчизняних механізмів управління сільськими територіями та досліджено можливості трансформації вітчизняної системи управління на основі європейського досвіду. Виокремлено та

досліджено принципи, інструменти та етапи управління, спрямовані на забезпечення сталого розвитку, просторової збалансованості, ефективного використання ресурсів та підвищення якості життя сільського населення.

Обґрунтовано, що сучасна парадигма розвитку сільських територій має виходити з людиноцентричного підходу, де головним критерієм результативності державної та регіональної політики виступає не лише економічна віддача аграрного виробництва, а передусім якість життя сільського населення. Підкреслено необхідність територіально диференційованих підходів, зокрема для гірських громад Закарпаття, де поєднуються аграрний, рекреаційний і транскордонний потенціали.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що сформульовані в дисертації концепції, моделі та аналітичні підходи можуть бути безпосередньо використані в процесі удосконалення державної системи управління розвитком сільських територій, а також у діяльності органів місцевого самоврядування під час планування, реалізації та моніторингу стратегічних рішень. На основі проведених досліджень розроблено комплекс інструментів, придатних до впровадження в управлінську практику: уточнений понятійно-категоріальний апарат, що забезпечує уніфіковане трактування ключових понять для органів влади; методичні засади оцінювання соціально-трудового потенціалу та економічної активності сільських територій, які можуть використовуватися для формування місцевих програм розвитку; аналітичні алгоритми моніторингу впливу децентралізації на фінансову та економічну спроможність громад; вдосконалену модель механізму управління сільськими територіями, інтегровану з європейськими принципами, що створює практичну основу для адаптації українських громад до вимог євроінтеграційного адміністративного простору. Практичну цінність також мають запропоновані напрями підвищення ефективності розвитку сільських територій, орієнтовані на зміцнення людського капіталу, диверсифікацію економічної діяльності, покращення якості життя сільського населення та підсилення інституційної спроможності громад у період воєнних викликів та повоєнної відбудови. Реалізація цих рекомендацій здатна забезпечити формування стійких моделей розвитку сільських територій, підвищити результативність державної політики та зміцнити економічну і соціальну основу регіонального розвитку.

Використання результатів

Ефективність та важливість визначених теоретичних, методологічних і практичних засад демонструється їх застосуванням у діяльності наступних організацій: Департаменті економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Івано-Франківської обласної державної адміністрації (довідка № 06.1-08/719 від 02.08.2023 р.); Закарпатському регіональному центрі соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України (довідка № 3 від 10.01.2025 р.); Департаменті економічної політики Львівської обласної військової адміністрації (довідка № 1-51/345 від 21.08.2025 р.); Тернопільській обласній військовій адміністрації (довідка № 2-8992/10 від 28.08.2025 р.);

Ужгородському національному університеті Міністерства освіти і науки України (довідка № 4119/01-14 від 02.12.2025 р.).

9. Оцінка мови та стилю

Дисертацію написано згідно стилістики наукових робіт та дисертаційних праць із коректним використанням відповідних мовно-стилістичних засобів та синтаксичних конструкцій із чітко впорядкованим зв'язком складових. Стиль викладення матеріалів – науковий, текст дисертації характеризується композиційною структурою, між розділами дисертації як частинами комплексного наукового дослідження прослідковується логічний причинно-наслідковий зв'язок, окремі найбільш важливі дані у структурі тексту репрезентовано за допомогою рисунків та таблиць. Викладені матеріали дисертації характеризуються чіткою предметністю тлумачень, об'єктивністю аналізу, точністю формулювань та аргументацією тверджень. Спосіб подання матеріалів дослідження, наукових положень дисертації, висновків та рекомендацій забезпечують легкість та доступність їх сприйняття.

10. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації

Дисертаційна робота Ковач Аліни Ярославівни на тему: «Трансформування державної системи та механізмів управління розвитком сільських територій» є завершеною науковою працею, яка за глибиною проведеного дослідження, його актуальністю, новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, змістом, обсягом та оформленням відповідає вимогам встановленим до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Дисертаційна робота побудована за класичною структурою, складається з анотації українською мовою, анотації англійською мовою, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 247 сторінок друкованого тексту. Матеріали дисертації містять 23 таблиці, 24 рисунки. Список використаних джерел із 193 найменування та розміщено на 21 сторінці, 6 додатків – на 25 сторінках.

За формальними ознаками робота відповідає чинним вимогам, які висуваються до оформлення дисертації Міністерством освіти і науки України.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту

Дисертація «Трансформування державної системи та механізмів управління розвитком сільських територій» повністю відповідає паспорту спеціальності на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

12. Зауваження та рекомендації

В ході написання дисертаційної роботи аспіранткою були враховано усі зауваження та рекомендації надані науково-педагогічними працівниками

кафедри економіки, підприємництва та торгівлі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в процесі попередніх обговорень роботи під час проміжних, піврічних та річних звітів Аспірантки на засіданнях кафедри. Відмічені зауваження та побажання носять суто рекомендаційно-консультативний характер і в жодній мірі не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, а також не зменшують рівнів її наукової новизни та практичної значимості, і відтак не є перешкодою для її подання в спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

13. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Наказом Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017р. (зі змінами та доповненнями)

Дисертаційна робота Ковач А.Я. на тему: «Трансформування державної системи та механізмів управління розвитком сільських територій» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

14. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Основні наукові результати дисертаційної роботи висвітлені у публікаціях та розкривають її основний зміст. Основні положення дисертації, які є особистим доробком автора, опубліковано у 20 наукових працях, загальним обсягом 6,8 д.а., з яких: 7 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз, 1 підрозділ в іноземній монографії, 12 публікацій в матеріалах наукових конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Ковач А.Я., Готра В.В. Зарубіжний досвід розвитку сільських територій. *Геополітика України: історія і сучасність*, 2021. Вип. 2 (27). С.154-160. 0,55 д.а. *Особистий внесок: вивчено зарубіжний досвід розвитку сільських територій, здійснено порівняльний аналіз державних механізмів управління розвитком сільських територій.* – 0,20 д.а.

URL: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/294107>

DOI: 10.24144/2078-1431.2021.2(27).154-160

Ключові слова: сільські території, стратегія, розвиток, кооперація, державна підтримка, інфраструктура, регіональна політика.

2. Ковач А.Я., Готра В.В. Вплив процесу децентралізації на розвиток сільських територій. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*, 2021. Вип. 1 (57). С.30-37. 0,55 д.а. *Особистий внесок: здійснено аналіз впливу децентралізації на соціально-економічний розвиток сільських*

територій, опрацьовано та систематизовано результати дослідження. – 0,24 д.а.

URL: <http://visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/article/view/235716>

DOI: 10.24144/2409-6857.2021.1(57).30-37

Ключові слова: сільські території, сільський розвиток, децентралізація, державне регулювання, об'єднана територіальна громада.

3. Ковач А.Я. Інституціональні засади посилення впливу агропромислового сектору на розвиток сільських територій України. Регіональна економіка, 2023. № 2 (108). С.88-92. 0,55 д.а.

URL: <https://re.gov.ua/doi/re2023.02.088>

DOI: 10.36818/1562-0905-2023-2-9

Ключові слова: сільські території, агропромисловий сектор, інституціональні засади, регіональний розвиток, децентралізація, розвиток сільських територій.

4. Ковач А.Я. Категорія «Сільські території»: підходи до визначення поняття, основні функції. Регіональна економіка, 2023. № 3 (109). С.86-92. 0,6 д.а.

URL: https://re.gov.ua/re202303/re202303_086_KovachAYa.pdf

DOI: 10.36818/1562-0905-2023-3-7

Ключові слова: сільські території, система, підхід, сільське господарство, агропромисловий комплекс, сільський розвиток, потенціал.

5. Ковач А. Я. Перспективи соціально-економічного розвитку сільських територій в сучасних умовах. Регіональна економіка, 2025. №2(116). С. 56-64. 0,55 д.а.

URL: https://re.gov.ua/doi/re2025.02.056_u

DOI: 10.36818/1562-0905-2025-2-5

Ключові слова:

6. Ковач А.Я. Вплив децентралізації на фінансову спроможність сільських територіальних громад. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*, 2025. № 5. С.20-25. 0,6 д.а.

URL: <https://apie.org.ua/uk/vpliv-decentral%96zadc%96%97-f%96nansovu/>

DOI: 10.36887/2524-0455-2025-5-4

Ключові слова: сільські території, система, підхід, сільське господарство, агропромисловий комплекс, сільський розвиток, потенціал.

7. Ковач А.Я. Аналіз економічної активності сільського підприємництва. *Український журнал прикладної економіки та техніки*, 2025. Том 10. № 3. С. 268-272. . 0,55 д.а.

URL: <https://ujae.org.ua/en/analysis-of-economic-activity-in-rural-entrepreneurship/>

DOI: 10.36887/2415-8453-2025-3-53

Ключові слова: децентралізація, спроможність, соціально-економічний розвиток, фінанси, сільські території, територіальні громади, конкурентоспроможність.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Ковач А.Я., Готра В.В. Актуальні напрямки розвитку сільських територій України. Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та управління персоналом: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 21 квітня 2021 р.) – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. С.12-14. 0,2 д.а. *Особистий внесок: визначено основні напрями розвитку сільських територій України, опрацьовано результати дослідження. – 0,09 д.а.*
9. Ковач А.Я. Готра В.В. Зелений туризм як перспективний напрямок розвитку сільських територій України. Потенційні шляхи розвитку науки (частина I): матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 21-22 грудня 2021 року) – Київ: МЦНІД, 2021. С.6-7. 0,17 д.а. *Особистий внесок: здійснено теоретичний аналіз дослідження, обґрунтовано зелений туризм як перспективний напрямок розвитку сільських територій. – 0,09 д.а.*
10. Ковач А.Я., Готра В.В. Фінансові аспекти забезпечення розвитку сільських територій. Економіка, облік, фінанси та право: стан, проблеми та перспективи розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 10 грудня 2021 р.) – Полтава: ЦФЕНД, 2021. С.9-10. 0,16 д.а. *Особистий внесок: здійснено теоретичний аналіз дослідження, визначено фінансові аспекти забезпечення розвитку сільських територій. – 0,08 д.а.*
11. Ковач А.Я. Напрямки розвитку сільських територіальних громад України у воєнний час. Економіка, облік, фінанси та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Дрогобич, 21 лютого 2023 р.) у 2 ч. Дрогобич – ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. 56 С., С. 16-18. 0,2 д.а.
12. Ковач А.Я. Концепція «Smart-Community» як один з напрямів повоєнного відновлення сільських територій України. Глобалізаційні виклики економіки, обліку, фінансів та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 14 вересня 2023 р.) – Полтава: ЦФЕНД, 2023. С.15-16. 0,17 д.а.
13. Ковач А.Я. Вплив фінансових субсидій Європейського союзу на агротуризм сільських територій Румунії. Сучасні тенденції та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Кременчук, 21 лютого 2024 р.) – Кременчук: ЦФЕНД, 2024. С.8-10. 0,2 д.а.
14. Ковач А.Я. Релокація бізнесу в умовах повномасштабної війни в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку та менеджменту: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 26 вересня 2024 р.) – м. Житомир: ЦФЕНД, 2024. 67 с, с. 8-10. 0,2 д.а.
15. Ковач А.Я., Керецман Н.І. Релокація бізнесу в Закарпатський регіон. Трансформація економіки, обліку, фінансів та управління в умовах сучасних глобальних змін: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Тампере, Фінляндія, 6 грудня 2024 року) – м. Тампере, Фінляндія: ЦФЕНД, 2024. 0,2 д.а. *Особистий внесок: здійснено аналіз*

даних щодо функціонування релокованих підприємств у Закарпатському регіоні. – 0,12 д.а.

16. Ковач А.Я., Керецман Н.І. Релокація підприємств до Закарпатської області: аналіз викликів та можливостей. Економіка, фінанси, облік та управління: сучасні виклики та стратегічні пріоритети розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 10 травня 2025 р.) – Кропивницький: ЦФЕНД, 2025. 47 с. 0,2 д.а. *Особистий внесок: здійснено формулювання концепції дослідження, визначено методологічні підходи до аналізу релокації підприємств у Закарпатську область, виконано аналіз викликів, з якими стикаються релоковані підприємства.* – 0,1 д.а.

17. Ковач А.Я. Міжнародний досвід розвитку сільських територій в контексті державного управління. Забезпечення розвитку економіки та суспільства в умовах кризи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / Східноєвропейський центр наукових досліджень (м. Суми, 31 серпня 2025 р.) – Суми: Research Europe, 2025. 166 с. С. 24-26. 0,2 д.а.

18. Ковач А.Я., Огразанський В.В. Вплив реформи децентралізації на розвиток сільських територій. Інноваційні технології у розвитку сучасного суспільства: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 16-17 жовтня 2025 р.) – Навчально-науковий Інститут просторового планування та перспективних технологій Національного університету «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2025. С. 103-104. 0,2 д.а. *Особистий внесок: визначено теоретичні підходи до оцінювання впливу реформи децентралізації на розвиток сільських територій.* – 0,1 д.а.

19. Ковач А.Я. Органічне виробництво як модель поєднання природоорієнтованого та економічного розвитку у гірській місцевості Закарпатського регіону. Міждисциплінарні аспекти інноваційного розвитку економіки, фінансів та правового регулювання: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 7 листопада 2025 р.). – Полтава: ЦФЕНД, 2025. 38 с. 0,2 д.а.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

20. Pityulych M., Kudak K., Keretsman N., Kovach A. Economic assessment of entrepreneurship development in transborder region in current conditions. National and international imperatives of ensuring sustainable development of socio-economic and ecological systems in the face of structural transformation. Scientific monograph. – Plovdiv:HSSE Publishing Complex, 2024. – 519 p. p. 478-489. 0,55 д.а. *Особистий внесок: проаналізовано фінансову спроможність територіальних громад регіону, як базового індикатора в ході здійснення оцінки функціонування підприємницького середовища.* – 0,1 д.а.

15. Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Перевірка дисертаційної роботи проводилася сертифікованою програмою StrikePlagiarism. У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання

на відповідне джерело не виявлено. Виявлені за допомогою програми StrikePlagiarism текстові співпадіння (цитування) мають посилання на відповідні першоджерела, внесені до списку використаної літератури. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові матеріали є власним напрацюванням аспірантки, текст дисертації є оригінальним. Робота визнається самостійною та рекомендується бути допущеною до захисту.

Положення дисертації заслухано на засіданні кафедри економіки, підприємництва та торгівлі (протокол № 6 від 26.12.2025 р.). За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів та рекомендувати до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційну роботу Ковач Аліни Ярославівни на тему: «Трансформування державної системи та механізмів управління розвитком сільських територій» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Головуючий на засіданні
к.е.н., доцент, завідувач кафедри
економіки, підприємництва та торгівлі
ДВНЗ «УжНУ»

Олександр МОЛНАР

Підпис к.е.н., доц. О.С. Молнара
засвідчую
Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»



Олена МЕЛЬНИК